

Chambre des Représentants

SESSION 1981-1982

28 AVRIL 1982

PROPOSITION DE LOI

tendant à protéger les créanciers
des pouvoirs publics

(Déposée par M. Wathelet)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Chacun connaît les retards apportés par l'Etat, certaines communes ou d'autres pouvoirs publics dans le règlement de dettes qu'ils ont vis-à-vis des citoyens. Ceci est évidemment dû, d'une part, à la lourdeur, aux contraintes administratives et, d'autre part, aux indispensables garanties qui doivent entourer ces paiements ainsi qu'à leur impécuniosité croissante.

Cela est d'autant plus grave, qu'outre le fait que les pouvoirs publics doivent montrer l'exemple, les citoyens se trouvent démunis dans la sauvegarde de leurs droits. En effet, si même ils obtiennent un jugement de condamnation contre l'Etat ou une commune, ils ne peuvent l'exécuter, les biens publics ne pouvant être saisis. Notons, par ailleurs, que l'Etat bénéficie encore très souvent du privilège de fixer lui-même la date d'exigibilité de certaines de ses dettes. Citons les remboursements d'impôts qui dépendent de la date d'envoi de l'avertissement-extrait de rôle ou le paiement des « prix de journée » à diverses institutions, dont la fixation définitive est laissée, quant à sa date, à l'entière discrétion du Ministre compétent.

Cette situation peut poser de graves problèmes non seulement aux citoyens, mais aussi aux entreprises confrontées à une crise économique sans précédent et forcées de recourir au crédit à des taux actuellement plus que prohibitifs. Il suffit de rappeler que le coût du crédit de caisse a récemment atteint 20 %.

Cet état de fait ne peut disparaître d'un coup de baguette magique, surtout lorsqu'on connaît l'état de la Trésorerie de l'Etat ou de certaines communes. Ce sera un travail de longue haleine. La proposition ne constitue qu'une première étape, modeste certes, mais nécessaire et réalisable rapidement, vu l'urgence.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1981-1982

28 APRIL 1982

WETSVOORSTEL

tot bescherming van de schuldeisers
van de overheid

(Ingediend door de heer Wathelet)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Iedereen weet met welke vertraging de Staat, sommige gemeenten of andere overheden hun schulden bij de burgers voldoen. Zulks is uiteraard te wijten aan de zware administratieve rompslomp en ook aan de waarborgen die noodzakelijk aan die betalingen verbonden moeten zijn, alsmede aan het toenemende geldgebrek van de overheid.

Dit is des te bedenkelijker omdat de overheid het voorbeeld moet geven, maar ook omdat de burgers weerloos staan bij de vrijwaring van hun rechten. Want ook al bekomen zij een vonnis tegen de Staat of een gemeente, ze kunnen het niet ten uitvoer leggen aangezien goederen van de overheid niet voor beslag vatbaar zijn. Voorts geniet de Staat nog vrij vaak het voorrecht om voor bepaalde schulden zelf te bepalen op welke datum ze opeisbaar worden. De terugbetaling van belastingen bij voorbeeld hangt af van de datum waarop het aanslagbiljet wordt verzonden; de definitieve vaststelling van de datum voor het uitbetalen van de « verpleegdagprijzen » aan verscheidene instellingen wordt helemaal overgelaten aan het goedgevoelen van de bevoegde Minister.

Een en ander kan ernstige moeilijkheden opleveren voor particulieren, maar ook voor bedrijven en instellingen (ziekenhuizen, homes, gesubsidieerde scholen enz.) die hun toevlucht moeten nemen tot krediet tegen rentevoeten die thans meer dan prohibitief zijn. We hoeven maar aan te stippen dat de rente op kaskredieten onlangs tot 20 % gestegen is.

Die toestand kan niet als bij toverslag veranderen, vooral als men rekening houdt met de thesaurie van de Staat of van bepaalde gemeenten. Het wordt een werk van lange adem. Het onderhavige voorstel betekent maar een eerste, weliswaar schuchtere, maar toch noodzakelijke stap, die wegens de urgentie spoedig moet worden gezet.

Elle vise les cas les plus injustes où un citoyen créancier se voit réclamer par son débiteur — pouvoir public, une somme pour un autre motif. L'Etat n'a pas encore réglé sa dette mais, par contre, réclame son dû au citoyen qu'il s'agisse d'impôts ou de cotisations ONSS. La commune ne paie pas son fournisseur parce que son budget n'est pas approuvé, mais lui réclame le précompte immobilier ou la taxe sur le personnel occupé. S'il ne paie pas, des intérêts et des majorations de retard lui sont réclamés, et une condamnation judiciaire aura sur lui tous ses effets.

Ce sont des cas qui violent l'équité la plus élémentaire et n'incitent guère au civisme fiscal et social. De plus, vu l'emprise de plus en plus grande de l'Etat sur l'économie, la situation va en s'aggravant et les cas ne peuvent que se multiplier.

On pourrait songer à des compensations. Mais grâce parfois à une construction juridique habile (selon laquelle les différentes administrations et ministères sont considérées comme des personnes juridiques distinctes), il est de jurisprudence constante que la compensation entre les composantes de l'Etat et, a fortiori, entre des pouvoirs publics différents ne peut jouer. On rencontre même l'impossibilité de compenser dette et créance vis-à-vis d'une même administration. Il en est ainsi pour les versements et restitutions T. V. A., mais là, il est permis de douter du fondement juridique.

En attendant que l'on puisse mettre sur pied un système général de compensation, il est proposé ici une mesure facile à appliquer (déjà d'application, au moins partiellement, en matière de sécurité sociale). Elle consiste à neutraliser les intérêts et majorations de retard dus sur les **sommes dont un particulier est redevable envers l'Etat**, lorsque ce même particulier est créancier de l'Etat à un autre titre, et ce jusqu'au jour du paiement de sa dette par l'Etat. Cela permet en fait aux débiteurs de retarder sans sanction ni intérêt le paiement de leurs dettes, et ce à concurrence des créances qu'ils ont par ailleurs.

Le même principe vaut pour la communauté, la région, la province et la commune. Il revient, en fait, à suspendre l'exigibilité des dettes.

Par Etat, communauté ou région, il faut entendre tout Ministère, administration ou parastatal organisé sur le plan national, communautaire ou régional. Pour les communes et provinces, le principe n'est évidemment applicable que lorsque l'institution est, à la fois, créancière et débitrice. Il ne serait pas possible par exemple d'opposer à une commune créancière une créance que l'on a contre une province ou une autre commune. Par contre, il sera possible d'opposer à la T. V. A. une créance que l'on a contre le Ministère des Travaux publics ou de la Communauté française et à une commune la créance que l'on a contre son C. P. A. S.

Il faut cependant que la créance du particulier soit antérieure à celle du pouvoir public pour ne pas favoriser les débiteurs négligents qui en arriveraient à pouvoir spéculer sur une créance qu'ils pourraient éventuellement détenir contre le pouvoir public, par la suite (ex. remporter une soumission).

Het betreft de meest onrechtvaardige gevallen waarin de overheid — schuldenaar van een particuliere schuldeiser om een andere reden een bedrag terugvordert. De Staat heeft zijn eigen schuld nog niet vereffend, maar eist daarentegen bij die particulier zijn vordering op, of het nu om belastingen of R. S. Z.-bijdragen gaat. De gemeente betaalt haar leverancier niet omdat haar begroting niet is goedgekeurd, maar eist van hem de onroerende voorheffing of de belasting op het tewerkgestelde personeel. Indien hij niet betaalt vordert men van hem nog verwijlinteressen en verhogingen, terwijl een gerechtelijke veroordeling voor hem alle gevolgen vanden zal hebben.

In dergelijke gevallen wordt de meest elementaire billijkheid met de voeten getreden en wordt de fiscale en sociale burgerzin geenszins aangemoedigd. Bovendien gaat de steeds sterker wordende greep van de Staat op het bedrijfsleven de toestand in steeds meer gevallen doen verslechteren.

Er zou hier aan schuldvergelijking kunnen gedacht worden. Maar in sommige gevallen beroept men zich op een handige juridische constructie volgens welke zouden de verschillende besturen en ministeries afzonderlijke rechtspersonen zijn, want er is een vaste rechtspraak die stelt dat geen schuldvergelijking mogelijk is tussen de organen van de Staat en a fortiori tussen verschillende overheden. Soms wordt zelfs geoordeeld dat een schuld van een schuldvordering op een zelfde bestuur elkaar niet kunnen opheffen. Zo bij voorbeeld met betrekking tot de betalingen en terugbetalingen inzake de B. T. W., maar hier kan wel getwijfeld worden aan de juridische gegrondheid.

In afwachting dat een algemene regeling inzake schuldvergelijking kan worden uitgewerkt wordt hier een gemakkelijker uitvoerbare maatregel voorgesteld (die reeds, althans gedeeltelijk, in de sociale zekerheid wordt toegepast). Die bestaat hierin dat de verwijlinteressen en de verhogingen, verschuldigd op bedragen die een particulier aan de Staat moet betalen, niet toepasselijk zijn als die particulier op de Staat een schuldvordering heeft uit een andere oorzaak, en zulks tot op de dag dat de Staat zijn schuld heeft betaald. Dit laat in feite de schuldenaars toe zonder sanctie of verwijlinteressen de betaling uit te stellen van hun schulden en zulks ten belope van de schuldvorderingen die ze trouwens uitstaan hebben.

Hetzelfde beginsel geldt voor de gemeenschappen, de gewesten, de provincies en de gemeenten. In feite wordt de opeisbaarheid van de schulden opgeschort.

Onder Staat, Gemeenschap of Gewest moet worden verstaan elk Ministerie, elk bestuur of elke parastatale instelling op nationaal, communautair of gewestelijk vlak. Voor de gemeenten en de provincies is het principe uiteraard alleen toepasselijk als de instelling tegelijk schuldeiser en schuldenaar is. Het zou bij voorbeeld niet mogelijk zijn om tegen een gemeente met een schuldvordering, een schuldvordering te laten gelden die men op een provincie of een andere gemeente heeft. Daarentegen kan men wel tegen de B. T. W. een schuldvordering opwerpen die men op de Minister van Openbare Werken of de Nederlandse Gemeenschap heeft, of tegen een gemeente een schuldvordering op haar O. C. M. W.

De schuldvordering van de particulier moet echter ouder zijn dan die van de overheid om te vermijden dat slechte betalende, die zouden kunnen gaan speculeren op een eventuele schuldvordering op de overheid (b.v. een aanbesteding) worden bevoorreed.

PROPOSITION DE LOI

Article 1

Il y aura suspension à due concurrence du cours des intérêts de retard, majorations et pénalités encourus par une personne privée ou morale qui est débitrice d'une somme envers une administration ou un organisme placé sous l'autorité ou la tutelle de l'Etat, d'une communauté ou d'une région, si elle apporte la preuve qu'au moment où sa dette est devenue exigible, elle possédait une créance certaine et exigible à l'égard d'une administration ou d'un organisme quelconque placé sous l'autorité de l'Etat, d'une communauté ou d'une région.

Art. 2

Il y aura suspension à due concurrence du cours des intérêts de retard, majorations et pénalités encourus par une personne privée ou morale qui est débitrice d'une somme envers une administration ou un organisme placé sous l'autorité ou la tutelle d'une province ou d'une commune, si elle apporte la preuve qu'au moment où sa dette est devenue exigible, elle possédait une créance certaine et exigible à l'égard d'une administration ou d'un organisme quelconque placé sous l'autorité de la même province ou de la même commune.

Art. 3

La suspension prévue aux articles 1 et 2 cesse ses effets 5 jours après le paiement de sa dette par l'administration ou l'organisme visé aux mêmes articles.

27 avril 1982.

M. WATHELET

WETSVOORSTEL

Artikel 1

De verwijlinteresten, verhogingen en geldboetes opgelopen door een private persoon of een rechtspersoon die een bedrag verschuldigd is aan een bestuur of een onder het gezag of het toezicht van de Staat, een gemeenschap of een gewest geplaatste instelling, worden tot het gepaste bedrag opgeschort indien die persoon het bewijs levert dat hij op het ogenblik dat zijn schuldvordering opeisbaar werd een zekere en opeisbare schuldvordering bezat op een bestuur of enige instelling die onder het toezicht valt van de Staat, een gemeenschap of een gewest.

Art. 2

De verwijlinteresten, verhogingen en geldboetes opgelopen door een private persoon of een rechtspersoon die een bedrag verschuldigd is aan een bestuur of een onder het gezag of het toezicht van een provincie of een gemeente geplaatste instelling, worden tot het gepaste bedrag opgeschort indien die persoon het bewijs levert dat hij op het ogenblik dat zijn schuldvordering opeisbaar werd een zekere en opeisbare schuldvordering bezat op een bestuur of enige instelling die onder het toezicht van die provincie of van die gemeente valt.

Art. 3

De in de artikelen 1 en 2 bepaalde opschorting heeft niet langer uitwerking vijf dagen nadat het bestuur of de instelling waarvan sprake in die artikelen, de schuld heeft betaald.

27 april 1982.